

MITÄ ON KULTTUURISESTI KESTÄVÄ KEHITYS?

Kasvatustyön kehittäjä Marja Laine
KULTTUURISESTI KESTÄVÄ KEHITYS VARHAISKASVATUKSESSA seminaari 14.2.2013

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura ry

- avoin kansalaisjärjestö, joka on perustettu 2006 Opetushallituksen, Museoviraston ja Ympäristöministeriön Suomen Tammi kulttuuriperintökasvatuksen yhteistyöverkoston jatkajaksi
- tukee ja kehittää kulttuuriperintökasvatusta ja kulttuuriperinnön vaalimista yhteistyössä esim. oppilaitosten, museoiden, kuntien, eri viranomaisten, sekä muiden kulttuuritoimijoiden ja kansalaisjärjestöjen kanssa

KULTTUURISESTI KESTÄVÄN KEHITYKSEN MÄÄRITTELYJÄ

Opetus ja kulttuuriministeriö, Kulttuuripolitiikan strategia
2020:

Kestävä kehitys edellyttää globaalia sosiaalista vastuullisuutta. Kulttuurisesti kestävä kehitys merkitsee luovuuden ja kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta sekä vuorovaikutuksen edistämistä kulttuurien sisällä ja niiden kesken. Se asettaa haasteita kaikille yhteiskunnan toiminnoille, kuten yhdyskunta- ja ympäristösuunnittelulle ja alueelliselle kehittämistyölle. Se vaikuttaa vahvasti myös kehityspolitiikassa.

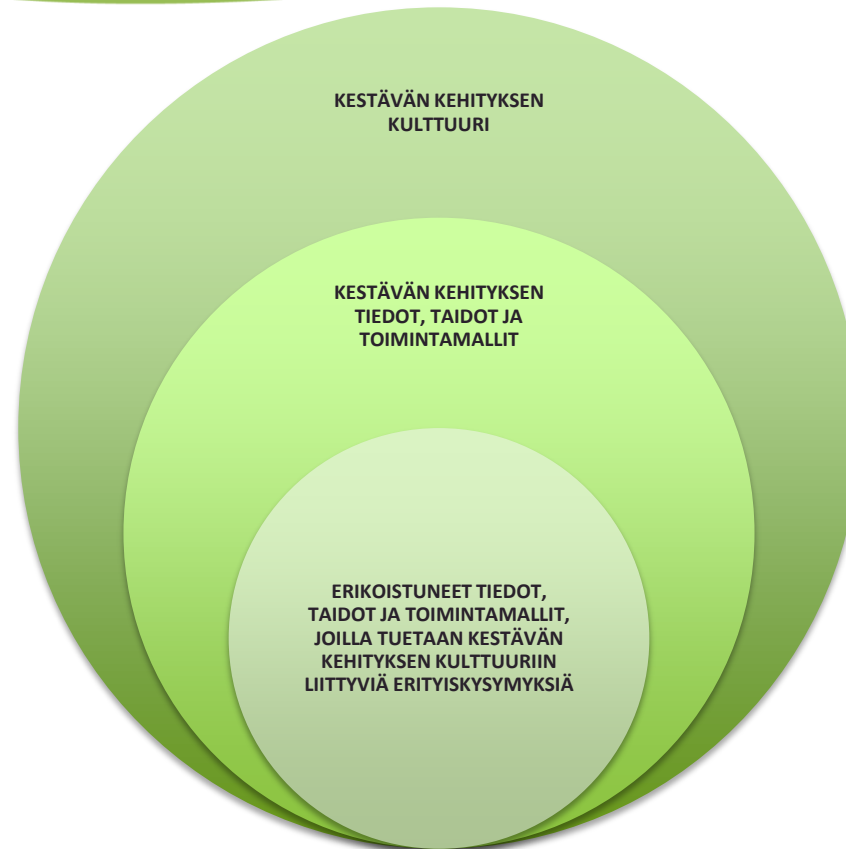
KULTTUURISESTI KESTÄVÄN KEHITYKSEN MÄÄRITTELYJÄ

Kierrätyskeskus:

Kestävän kehityksen kasvatuksessa korostuu yleensä kaksi kulttuurisesti kestävästä kehityksen näkökulmaa: oma kulttuuri-identiteetti sekä muiden kulttuurien kohtaaminen. Koska ympäristölle tuotetaan jatkuvasti uusia kulttuurisia merkityksiä, tulisi esiin nostaa myös kulttuurisen ympäristön lukutaito ja tietoisuus itsestä uuden kulttuurin synnyttäjänä sekä yksilönä että erilaisten ryhmien jäsenenä.

KAKSI TAPAA LÄHESTYÄ KULTTUURIA

lähde: Laine, 2013

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura
www.kulttuuriperintokasvatus.fi

14.2.2013 | sivu 5

KULTTUURISESTI KESTÄVÄÄ KEHITYSTÄ EDISTÄVÄN KASVATUKSEN TEEMOJA, esim.

- Kulttuurien välinen vuorovaikutus
- Kulttuuri-identiteetin tukeminen
- Kulttuuri-, rakennus- ja luonnonperintöön liittyvä kasvatusta
- Oikeus omaan kulttuuriin
- Oikeus kokea kulttuuria ja vieraila esim. kulttuurilaitoksissa ja -kohteissa
- Oikeus tulkita ja muokata kulttuuria
- Oikeus tuottaa kulttuuria

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura
www.kulttuuriperintokasvatus.fi

14.2.2013 | sivu 6

KULTTUURISESTI KESTÄVÄN KEHITYKSEN TEEMAT JA NIIDEN MERKITYS VARHAISKASVATUKSESSA

- 1. Mitä kulttuurisesti kestävä kehitys tarkoittaa lapsen hyvä kasvun ja kehityksen näkökulmasta?**
- 2. Mitä kulttuurisesti kestävä kehitys tarkoittaa päiväkodin työntekijöiden pedagogisen osaamisen näkökulmasta?**
- 3. Mitä kulttuurisesti kestävä kehitys tarkoittaa päiväkodin arjen näkökulmasta? Kenellä on vastuu kulttuurisesti kestävästä kehityksestä?**

LISÄTIETOA MÄÄRITTELYSTÄ

-Jyväskylän yliopisto: KULKEMA hankkeen loppuraportti

-Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura: Kestävä kasvatus – kulttuuria etsimässä (maksuton e-kirja)

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura
www.kulttuuriperintokasvatus.fi

14.2.2013 | sivu 8

KULTTUURISESTI KESTÄVÄN KEHITYKSEN TEEMAT JA NIIDEN MERKITYS VARHAISKASVATUKSESSA

1. Mitä kulttuurisesti kestävä kehitys tarkoittaa lapsen hyvä kasvun ja kehityksen näkökulmasta?

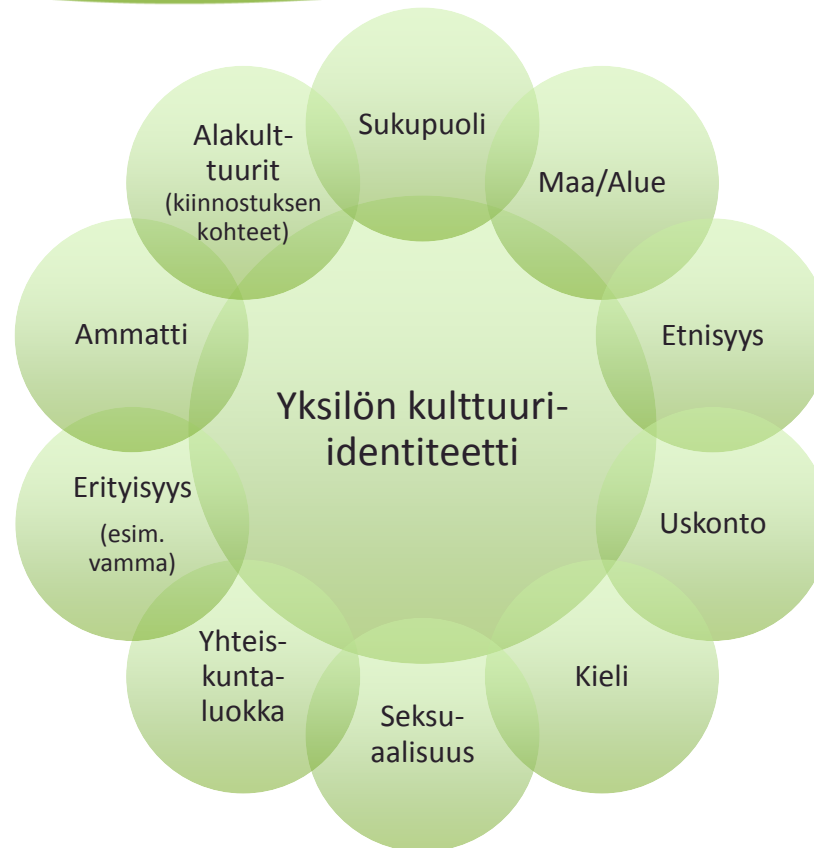
- kulttuuri-identiteetti
- paikallisidentiteetti

KULTTUURI-IDENTITEETTI

- Henkilökohtainen ulottuvuus
  - Yhteiskunnallinen ulottuvuus
  - Poliittinen ulottuvuus
  - Kulttuuria ei tule marginalisoida vain tiettyjen erityisryhmien ”ongelmaksi”
- Millaisia seikkoja kulttuuri-identiteetin merkityksen ymmärtävän kasvattajan tulee huomioida?

KULTTUURI-IDENTITEETTI

lähde: Saija Benjamin, 2012

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura
www.kulttuuriperintokasvatus.fi
19.4.2012 | sivu 11

KULTTUURI-IDENTITEETTI

lähde: Saija Benjamin, 2012

Varhaislapsuus:

Selkiintymätön etninen identiteetti

Perheen arvojen ja asenteiden omaksuminen

Kouluikä:

Tietoisuus omasta etnisyydesä

Tietoisuus erosta kodin ja ympäristön välittämässä kuvassa omasta etnisestä ryhmästä

Nuoruus:

Etnisyyden tutkiminen ja selkiinnyttäminen.

Etnosentrisismi

Nuoruus/Aikuisuus:

Realistinen kuva omasta ryhmästä

Tosiasioiden ja toisten hyväksyminen

Nuoruus/Aikuisuus:

Selkiintynyt kuva omasta etnisestä- ja kulttuuri-identiteetistä ja ryhmäjäsensyyksistä merkityksellisiä tai ei

ARVOT SANOJEN TAUSTALLA

”Koulumme on kansainvälinen ja monikulttuurinen.”

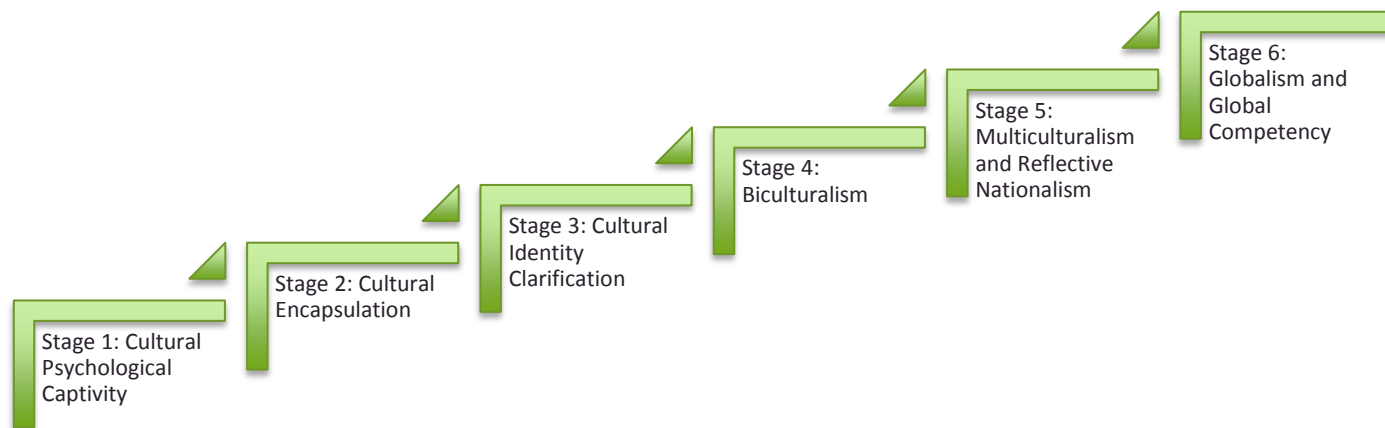
- rehtori, Helsinki

”Meillä on valitettavasti täällä koulussa maahanmuuttajia.”

- rehtori, Lahti

KULTTUURI-IDENTITEETTIN KEHITYKSEN VAIHEET

lähde: Banks 2006

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura

www.kulttuuriperintokasvatus.fi

19.4.2012 | sivu 14

KULTTUURI-IDENTITEETIN KEHITYKSEN VAIHEET

lähde: Banks 2006 (suom. Saija Benjamin)

Taso 1. *Psykologinen vankeus omassa kulttuurissa*

Taso 2. *Etnosentrismi*

Taso 3. *Kulttuuri-identiteetin selkiytyminen*

Taso 4. *Kaksikulttuurisuus*

Taso 5. *Monikulttuurisuus ja maltillinen kansallismielisyys*

Taso 6. *Kansainvälistyminen ja kulttuurienvälinen osaaminen*

KULTTUURI-IDENTITEETTI

Kulttuuri-identiteetin alleviivaamisesta ja kulttuurierojen korostamisesta kohti

- YHDISTÄVIEN TEKIJÖIDEN LÖYTÄMISTÄ
- YHTEISÖLLISYYDEN EDISTÄMISTÄ

PAIKALLISIDENTITEETTI

lähde: Laine, 2013

1. Suhde paikkaan henkilökohtaisten ja jaettujen kokemusten tasolla
1. Suhde paikkaan henkilökohtaisten ja jaettujen mielikuvien tasolla
1. Paikkaan liittyvä vastuuntunto, jonka taustalla vaikuttavat henkilökohtaiset ja jaetut arvot sekä identiteetti

KULTTUURISESTI KESTÄVÄN KEHITYKSEN TEEMAT JA NIIDEN MERKITYS VARHAISKASVATUKSESSA

2. Mitä kulttuurisesti kestävä kehitys tarkoittaa päiväkodin työntekijöiden pedagogisen osaamisen näkökulmasta?

- Kulttuuri-identiteetti (merkityksen tunnistaminen)
- kulttuuriset oikeudet (vastuun tunnistaminen)
- taidot

KULTTUURISESTI KESTÄVÄT TAI DOT

- Kulttuurin lukutaito: kulttuurin merkitys ja moninaisuus, ympäristön kulttuuriset viestit ja arvot
- Osallisuus- ja vaikuttamistaidot: valmius ja kyky vastuunottoon kulttuuriperinnöstä ja sen muokkaamisesta
- Kulttuurien moninaisuuteen liittyvät taidot: ymmärrys kulttuureiden erityispiirteistä, dialogi- ja yhteistyötaidot

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura
www.kulttuuriperintokasvatus.fi
19.4.2012 | sivu 20

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura ry

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura
www.kulttuuriperintokasvatus.fi
19.4.2012 | sivu 21

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura ry

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura
www.kulttuuriperintokasvatus.fi
19.4.2012 | sivu 22

KULTTUURISESTI KESTÄVÄN KEHITYKSEN TEEMAT JA NIIDEN MERKITYS VARHAISKASVATUKSESSA

3. Mitä kulttuurisesti kestävä kehitys tarkoittaa päiväkodin arjen näkökulmasta? Kenellä on vastuu kulttuurisesti kestävästä kehityksestä?

- lainsäädäntö ja varhaiskasvatusta ohjaavat suunnitelmat, perusteet ja linjaukset
- Kulttuurin vuosikello materiaali

LAKI LASTEN PÄIVÄHOIDOSTA

Lapsen iän ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti päivähoidon tulee yleinen kulttuuriperinne huomioon ottaen edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. Uskonnollisen kasvatuksen tukemisessa on kunnioitettava lapsen vanhempien tai holhoojan vakaumusta.

- Laki lasten päivähoidosta 2 a §

VALTIONEUVOSTON PERIAATEPÄÄTÖS VARHAISKASVATUKSEN VALTAKUNNALLISISTA LINJAUKSISTA

Perustuslain perusoikeussäännöksistä varhaiskasvatuksen toteuttamisessa keskeisiä oikeuksia ovat yhdenvertaisuus, ihmisarvon loukkaamattomuus, yksilön vapauden ja oikeuksien turvaaminen, uskonnonvapaus sekä kielelliset ja kulttuuriset oikeudet.

Jokaisella lapsella on oikeus omaan kulttuuriinsa.
Kulttuurivähemmistöihin kuuluvilla lapsilla tulee olla mahdollisuus kasvaa sekä oman kulttuuripiirinsä että suomalaisen yhteiskunnan jäseniksi.

VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN PERUSTEET

ESIM.

Kasvattajat myös välittävät lapsille ympäristön avulla ja yhteisessä toiminnassa aiempien sukupolvien kokemuksia ja kulttuuriperintöä sekä eri tieteenalojen tuottamaa tietoa.

Varhaiskasvatuksessa lapsen omaan kulttuuriin, elämäntapoihin ja historiaan perehdytään, niitä arvostetaan ja ne näkyvät varhaiskasvatuksen arkipäivässä. Yhteistyössä vanhempien ja eri kulttuuriyhteisöjen kanssa edistetään lapsen kulttuuriperinteen jatkumista ja tuetaan lapsen mahdollisuutta ilmentää omaa kulttuuritaustansa varhaiskasvatuksessa. Näin tuetaan lasten oman identiteetin vahvistumista.

ESIOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET 2010

ESIM.

-Lapsen kulttuurisen identiteetin vahvistumista ja hänen ymmärrystään omasta kulttuuriperinnöstään ja kulttuurien monimuotoisuudesta tuetaan. Lasta ohjataan arvostamaan ja vaalimaan luonnon ja rakennetun ympäristön sekä esine-ympäristön esteettisiä ja kulttuurisia arvoja.

-Kulttuurista katsomuskasvatusta opetetaan kaikille lapsille yhteisenä. Kulttuurisen katsomuskasvatuksen tavoitteena on katsomuksellisen ajattelun kehittyminen. Tähän liittyy lapsen kuulluksi tuleminen katsomuksellisissa elämänskysymyksissä, mahdollisuus kartuttaa katsomuksellista yleissivistystä tutustumalla oman katsomuksen ja muiden lapsiryhmässä edustettuina olevien uskontojen ja vakaumusten tapoihin sekä mahdollisuus oppia tuntemaan ja arvostamaan oman kotiseudun kulttuuri- ja luontoperintöä.

ASETUS LASTEN PÄIVÄHOIDOSTA

Lasten päivähoidosta annetun lain 2 a §:ssä tarkoitettuihin kasvatustavoitteisiin kuuluu myös suomen- tai ruotsinkielisten, saamelaisten, romanien ja eri maahanmuuttajaryhmien lasten oman kielen ja kulttuurin tukeminen yhteistyössä kyseisen kulttuurin edustajien kanssa.

- Asetus lasten päivähoidosta 1 a §

LAINSÄÄDÄNNÖN ANTAMAT SIGNAALIT, jotka tulisi huomioida kasvatusta suunniteltaessa

- kulttuuriset oikeudet
- kasvatuksen järjestäminen kulttuuriperinne huomioiden
- oman identiteetin vahvistaminen
- ymmärrys sekä omasta kulttuuriperinnöstä että kulttuurien monimuotoisuudesta
- kasvattajalla itsellään rooli ja vastuu (ei siis pelkillä toiminnoilla tai keinoilla)

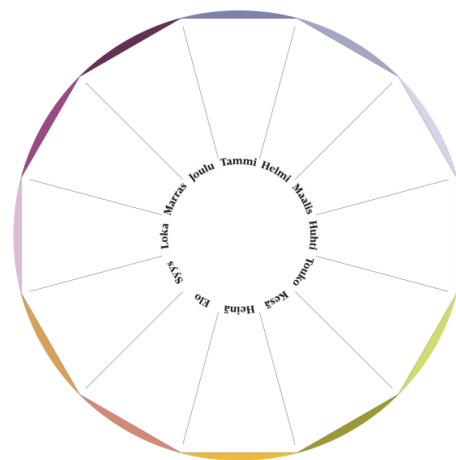
TUEKSI KULTTUURISESTI KESTÄVVÄÄ KEHITYSTÄ EDISTÄVÄN VARHAISKASVATUKSEN SUUNNITTELUUN

- E-kirja ”Kestävä kasvatus – kulttuuria etsimässä”
- esim. Suomen Linnat verkkomateriaali
- Kulttuurin vuosikello

www.kulttuuriperintokasvatus.fi

KULTTUURIN VUOSIKELLO

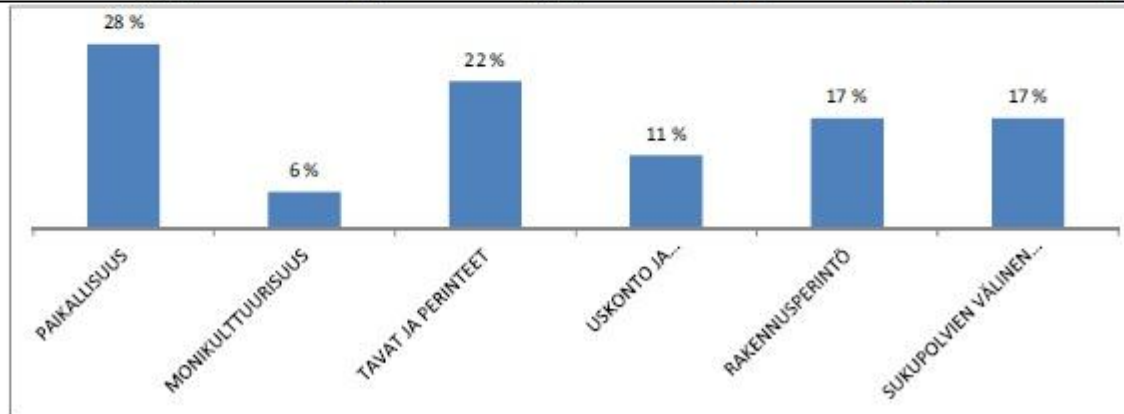
Paikallisuus
Monikulttuurisuus
Kansainvälisyys
Uskonnot ja katsomukset
Taide ja luovuus
Rakennus- ja luonnonperintö
Perinteet ja sukupolvien vuorovaikutus

KULTTUURIN VUOSIKELLO

Esimerkkejä koulun toiminnasta

	PAIKALLISUUS	MONIKULTTUURISUUS	TAVAT JA PERINTEET	USKONTO JA KATSOMUKSET	RAKENNUSPERINTÖ	SUKUPOLVIEN VÄLINEN VUOROVAIKUTUS
Museovierailu / elokuu	x		x			
Joulujuhla / joulukuu	x	x	x	x	x	x
Kierrätyskutsut / lokakuu	x					x
Kalevalanpäivän juhla / helmikuu			x			x
Kulttuuriliikuntapäivä / toukokuu	x				x	
Pääsiäiskirkko / huhtikuu	x		x	x	x	
Prosenttiosuus	28 %	6 %	22 %	11 %	17 %	17 %

KIITOS!

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura
Marja.Laine@kulttuuriperintokasvatus.fi
www.kulttuuriperintokasvatus.fi

